

LETRO INTERNACIONA

(Revueto transfrontiera – Organo dil stabilismala skolo)

N° 5 Septembro – Oktobro 2001.

Aparas ve singla duesma monato.

Yarala abono-preco : Francia 20 franki (3,05 euri).

Altra landi : 5 internaciona respondo-kuponj o banko-bilieto ye 5 euri.

Redaktero : Jean Martignon, 12, rue Maurice Utrillo F-91600 Savigny sur Orge - Francia
elektronika adresi (e-mail) jeanmartignon@minitel.net e
martignonjean@wanadoo.fr

Mal-tigron-jeang, Wang-jeon-

VORTO DAL REDAKTERO

Quale on povas remarkar ol, la prizento di "Letro Internaciona" modifikesas. Me esperas pokope aspektigar plu bele e plu racionale mea mikra revueto. Me deziras anke ameliorar la kontenajo por ofrar a l'Idistaro, segun mea possilesi, valoroza kulturala jurnaleto. Me esforcos plubonigar lo existanta ed atingar alta literaturala nivelo por furnisar al Idisti materiajo skope evidentigar la literaturala realeso di lia idiomoo.

DIVERSAJI : (Trauro) Mea matro savigis recente a me pri la morto di nia amata katineto Pimpinela (1987-2001). Ica informajo laceris a me la kordio, nam me amis Pimpinela quaze infanteto. El esis tre ludema ed afabla quale yun animalo, vera mikra persono. Me deziras ad el felica ed agreable sejorno en la paradizo dil animali.

(MESAGO DAL DALAI LAMA) Quik pos la katastrofo en Manhattan, Luu Santoso la Dalai Lama sendis mesajo a la prezidanto di Usa. Yen, luu kontenajo :

La teroriganta eventi okurinta ye la mardio 11ma septembro emocigis ni omna profunde. Mili de inocenta personi mortis postlasante familiu ruptita per la chagreno e mondo paralizata per la shoko. Dum ke Afganistan sempre plus minacante cirkondesas e ke Usa preparas su replikar, la Dalai Lama ipsa rekomendas la ne-violentemo. Quale omna Statestri, il turnas su a la Usani ye la nomo dil Tibetana populo por kondolar li ed advokar pri reflektado : "Me kredas personale ke ni devas reflektar serioze kad violentoza ago kom repliko esas justa facenda kozo por la maxim grand interesto dil naciono ed olta di la populari en la perspektivo di longa periodo."

Me opinias ke violento nur kreskigos la ciklo dil violento. Ma quale vivar kun la odio e la iraco, qui esas, ofte, la kauzi di tante demente violento ? Ico esas tre desfacile respondebla questiono, precipue kande ol koncernas naciono, e ni havas ula idei pri la maniero traktar tal ataki. Me esas certa ke vi juste rezolvos.
Kun mea pregi ed amikala salut, tre sincere, La Dalai Lama.

NOVAJI PRI ATLANTIDA : Recente me trovis lektindajo pri la mitala kontinento od insulo nomizita Atlantida en la libro "LA GLACIALA KOSMOGONIO" da H. Hörbiger publisita poka tempo ante la unesma mondo-milito. Yen ica texto :

LA SEN-SATELITA ERO. ATLANTIDA.

Pos ke la ancieno satelito, la kauzo di la grava eventi geologiala, esis destruktita e

pardevorita da Tero, nia planeto esis sen satelito dum longa tempo. Multa primitiva populi tradicionas la memoro a ta ero sen-satelita. E la historio mem pruvas ol. Esas konstatita ke olim la homi acensis la monti por eskapar ula fluxego; plu tarde li decensis itere a la planaji. En la longega ero sen-satelita la homi sucesinta eskapir la periso, ripropagis su cirkum la tota Ter-globo. La oceano ne plus esis kontraktata a la equatoro da satelito. Do, multa parti di Tero rikovrita en nia dii per maro, lore emersis ofrante su a la dispono di la homaro.

Tala Tero-parto esas Atlantida, la mitala kontinenta ponto inter Amerika ed Europa. Ankore la Egiptiani Antiqua (raportis) ke li militis kontre la richa habitanti di Atlantida, til ke en sturmoza nokto la maro tote devoris la enemika lando. Kande to eventis? Ri-imaginez la sizo di planeto : Mikra planeto proximeskis a la granda c.e. Tero. Lore, dum multa yarmillioni, ita planeto aspektis cirkume tam granda kam Marso prezente. Proximeskante kun acelerita rapideso lu semblis gradope plu granda. Fine la terala atrakto tote dislokis lu ek lua orbito. Perdante sua autonomeso, ta ex-planeto jireskis cirkum Tero. Ica rihavis satelito, la prezenta, nome Luno. La oceano defluante la poli formaceskis la permananta fluxo-zono prezenta cirkum la equatoro. E lore Atlantida perisis, sinkante sub la nivello di Atlantiko, quon memoris ankore generacioni di la autentika historio.

E nun, texto plu autentike ciencala da nia samideano R.A STEVENSON

NOVA REVELADI PRI ATLANTIDA

Segun la ciencisto Jacques Collina-Girard che la Universitato di la Mediteraneo en Aix-en-Provence, la homala populi, 19 000 yari ante nun cirkume, povis voyajar inter Nord-Afrika e la Iberiala peninsulo per "ponto" konsistanta ek insuli di arkipelago, lore atingebla. Pro la efekto di la Glacia Epoko, la nivello di l'oceano plusbaseshis ye cirkume 130 m, e plusa insuli aparis. La filozobo Platono (qua mortis ye 348 a.K.) en sua skribajo "Timaeus e Critias" deskriptis la perdita lando di Atlantida quan on trovas nemediate exter la "Koloni di Herkuto" (nunepoke la Stretajo di Gibraltar).

Segun legendi, ca misterioza lando desaparis pos grandega volkan-erupto qua samatempe destruktis la populi kun tre progresinta kulturo. Tamen Jacques Collina-Girard asertas ke en la exakta loko ubi Platono deskriptis Atlantida on trovis insulo "Spartel" stacanta super la maro ye cirkum 11 000 yari ante nun. Kande la glacio fuzesis, l'aquo plusbaseskis, posible ye du metri dum yarcento, e balde Spartel dreneskis kun la habitantaro.

L'insulo Spartel vere desaparis, ma la rapportajo pri volkan-erupto esas forsan nejusta e pluse, Platono agnoskas ke la periso di supera kulturo esas rakonto quan il adjuntas. La vera grandeso di Spartel (14 km de longeso e 5 km de larjeso) esas mikra kompare a la grandeso en tradicionala raporti, (ol egalesis a Libia plus Azia).

Fakte la fino di Atlantida eventis 9 000 yari ante Platono, do il sendubite lektis naraci di anciena Egiptia e Grekia. Me kredas ke la historio di Atlantida inkluzas altra eventi, exemple la frequa erupti en la mediteraneala regiono, qua destruktis la insulo Thera e la civilizo dil Minoani. La deskonkordo pri la grandeso di Spartel e di Atlantida esas forsan pro la nejusta transformo de Egiptala a Grekala dimensioni di longeso.

R.A. Stevenson (Nova Zelando)

MORTAL KOMBAT(O) - KONQUEST(O)

Me rezolvis skribar pri la filmo "Mortal Kombat(o) - Konquest(o)" pro ke ica titulo esas preske perfekta Ido, malgre la absenteso di la dezinenco -o. Fakte, me tre dubas ka la autori di ca filmo esas Idisti. Li selektis tala titulo ed ortografio pro ke la radiki esas maxim facile komprenebla internacione, ed ico semblas a me esar bona pruvo pri la universala karaktero di nia idiom. Adoptita neutra mondolinguo esus probable tre simila ad Ido, se ne Ido ipsa. La filmo ipsa esas globalismal^{t.e.} ke ol aludas pri unionita mondo sur la fundamenti dil Usana e Chiniana kulturi. Ol ne indijas celita rasismo, nam en "rejio dil Tero" quale onu nomizas nia globo, onu vidas nur aryana blanki e flava Aziani, sen irga menciono pri altra populi. Anke onu questionas su ofte ka la montrita mondoparto esas Chinianigita Usa od Usanigita Chinia.

Pro ke la citita "Mortal Kombat(o)" esas kombato inter la diabli e la forci di lo mala kontre la "rejio dil Tero", onu ne evitas parolar pri religio. La religio di ca mondo semblas esar ulaspeca Buddhismo mixita kun pagana elementi. Onu vidas kelkaloke Buddhista monakuli ed ico supozigas me ke la Buddhismo ne nur spontane konceptesas kom la mondoreligio, ma anke ke ol povus tote bone fitar kun Ido.

Se on volas pritraktar la filmo ipsa, ol esas tedanta filmacho, "navet" (napo) quale onu dicas en mea patuazo* (pro ke la napo supozesas esar sensapora legumo). La cenario esas lamentinda e la spektakli pri kombatal arti segun-maniere dil pasinta Bruce Lee esas prefere ridinda. Do, me nule konsilas a mea samideani spektar tala hororiganta plorindajo, ma por ni Idisti la titulo esas interesiva. Malgre omnio, me ne regretas l'esforco quan me facis por saveskar la kontenajo dil filmacho. Valoras la peno informar su pri la kozi qui pensigas pri l'Idolinguo.

Jean Martignon (Francia)

>>

Nun me prizentas texto extraktita dal libreto : Unesma lektolibro :

KANNITVERSTAN

La homo ya havas singladie l'okaziono meditar pri le nekonstanteso di omna kozi terala, se lu volas, e kontenteskar de sua fato, mem se nemulta rostita kolombi flugas por lu en l'aero. Ma per la maxim stranja maniero, en Amsterdam, German yuna laboristo arivis per eroro al verajo ed a lua agnosko.

Nam, kande il arivis en ta granda e richa komercurbo, plena de domi splendida, de fluktuanta navi e de homi hastanta, il remarkis quik granda e bela domo, tala kam dum sua tota voyago de Duttlingen ad Amsterdam il vidis ja nula. Longatempe il regardis kun admirio ta konstrukturo precoza, la sis kamjeni sur la tekto, la bela kornici e l'altra fenestri; fine il ne povis retenar su interpelar pasanto : "Bon amiko," il dicis a lu, "kad vu ne povus dicar a me, quale nomesas la sioro a qua apartenas ta domo splendida, kun fenestri plena de tulipi, margriti e jilflori ?" Ma la homo, qua probable havis plu grava okupi, e regretinde komprendis la Germana linguo nur tam poke, kam la questionanto komprendis la Holandana, tote nule, dicis kurte e desafable :

"Kannitverstan", e grunante preteriris. To esis nur vorto Holandana, o tri, se on konsideras lu bone, e signifikas en nia linguo : "Me ne povas komprender". Ma la bona stranjero kredis, ke to esas la nomo di la homo, pri qua il questionas. "Lu esas vere richa homo kredeble siorulo KANNITVERSTAN", il pensis e foriris.

De strado a strado, il fine arivis al marportuo. Ibe stacas nun navo e masto apud masto, ed unesme il ne savis quale il povos per sua du sola okuli sat vidar e Spektar omna ta remarkindaji, til ke fine lua atenco atraktesis da granda navo, qua recente arrivabis en Australia e nun jus descharjesis. Ja stacis sur la rivo longa rangi de kesti e pakegi l'uni sur od apud la altri. On rulis ad-extere ankore sencese mult altri e bareli plena de sukro e kafeo, plena de rizo e pipro. Ma kande il longatempe spektabis il fine questionis ulu, qua jus portis kesto sur sua shultri, quale nomesas la felica homo, a qua la maro adportas omna ta vari en la lando. "Kannitverstan !" esis la respondo. Lore il pensis : "Ha ! me komprenas, to esas nula miraklo ! A qua la maro adportas tanta richaji, ita povas facile erektigar tala domi e pozar omnaspeca tulipi sur la fenestri, en vazi orizita.

Lore il retrovenis e nutris desgaya pensi en su ipsa, qua mizeroya ento il esas inter tante richa homi en la mondo. Ma kande il jus pensis : "Se me ya ultempe divenus nur tam richa kam ta siorulo Kannitverstan !"

Il arivis a stradangulo e videskis granda funeral procesiono. Quar kavali nigre tegita tiris sarkoveturo, same nigre drapirita, lente e triste, quale se li savus, ke li duktas mortinto a lua repozeyo. Longa eskorto de amiki e konocati di la mortinto dope venis duope, envelopita en nigra manteli e tacanta. Fore unika klosheto sonadis. Lore nia stranjero kaptesis da melankolioza sentimento, qua sempre kaptas bona homo kande il vidas kadavro, e haltis kun sua chapelo en la manui, til ke omni preterirabis. Tamen il proximeskis a la lasta di la sequantaro, qua tacante jus kalkulis quante il povus ganar per sua kotono, se la preco di cent kilogrami per dek florini augmentus, sizis ilu dolce per la mantelo, e pregis lu naive pri exkuzo. "Il ya esis kredeble un de vua bon amiki, il dicis, ta por qua sonas la klosheto, nam vu tante triste e mediteme sequas ?" - "Kannitverstan !" esis la respondo. Lore falis du grossa lakrimi ek la okuli di nia bona Duttlingen'ano, e lua kordio subite divenis grava, e pose lejera : "Desfelica Kannitverstan !" il klameskis, "quon tu havas nun de ta omna richaji ? To quon me uldie anke recevos de mea povreso : morto-vesto e funertuko."

Kun ta pensi, il akompanis la korpo til la tombo, vidis la supozata siorulo Kannitverstan decensar en sua repozeyo, ed emocis plu de la Holandana funeral prediko, de qua il komprenis nula vorto, kam de multi Germana, quin il ne atence askoltabis. Fine, kun alejita kordio, il foriris kun la altri, manjis en albergo ube on komprenis la linguo Germana, kun bon apetito, peco de Limburger fromajo, e kande il tristeskis itere pro ke tanta personi en la mondo esas tante richa ed il tante povra, llore il pensis pri siorulo Kannitverstan en Amsterdam, pri lua granda domo, lua richa navo e lua trista tombo.

HEBEL. Tradukis A. Vilfroy.

ALTRA REVUI POR L' IDISTARO

PROGRESO e LA KORDIEGO GEYAL adreso : Hans Stuifbergen
Ceramplein 76 hs, 1095 BZ Amsterdam, Nederland.

e-adreso : ido-info@chello.nl

LA MÍSTERIOZA STELO

